

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО

Кафедра українознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор з науково-педагогічної роботи
доц. Солонинко І.І.

[Handwritten signature]

_____ 202__ р.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

«Історичні дисципліни в медичній освіті»

(назва навчальної дисципліни)

**підготовки фахівців
рівня вищої освіти магістр
галузі знань 22 «Охорона здоров'я»
спеціальності 221 «Стоматологія»**

Вибіркова компонента

Обговорено та ухвалено на на методичному засіданні кафедри українознавства Протокол № 8 від "23" травня 2022 р. Завідувачка кафедри д.філол.н.
Єщенко Т. А. *[Handwritten signature]*

Затверджено профільною методичною комісією з гуманітарних дисциплін Протокол №4 від "31" травня 2022 р. Голова профільної методичної комісії д.філол.н.
Єщенко Т. А. *[Handwritten signature]*

ЛЬВІВ, 2022

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО

Кафедра українознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор з науково-педагогічної роботи
доц. Солонинко І.І.

“ ___ ” _____ 202__ р.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

«Історичні дисципліни в медичній освіті»

(назва навчальної дисципліни)

**підготовки фахівців
рівня вищої освіти магістр
галузі знань 22 «Охорона здоров'я»
спеціальності 221 «Стоматологія»**

Вибіркова компонента

Обговорено та ухвалено на на методичному засіданні кафедри українознавства Протокол № 8 від “23” травня 2022 р. Завідувачка кафедри д.філол.н.
Єщенко Т. А. _____

Затверджено профільною методичною комісією з гуманітарних дисциплін Протокол №4 від “31” травня 2022 р. Голова профільної методичної комісії д.філол.н.
Єщенко Т. А. _____

Навчальна програма з дисципліни «Історичні дисципліни в медичній освіті» для студентів 2 курсу стоматологічного факультету, які навчаються за спеціальністю 221 «Стоматологія», укладена кандидатом філологічних наук, доцентом Мельник Віра Михайлівна на підставі примірної програми навчальної дисципліни «Історія і культура України», що затверджена ДУ «Центральний методичний кабінет з вищої медичної освіти МОЗ України» від 01.06.2017 року та навчальної програми, затвердженої профільною методичною комісією (протокол №4 від 31 травня 2022 року)

Зміни та доповнення до програми навчальної дисципліни на 2022-2023 н.р.

№ з/п	Зміст внесених змін (доповнень)	Дата і № протоколу засідання кафедри	Примітки

Завідувач кафедри українознавства д.філол.н. Єщенко Т. А.

_____
(назва кафедри, прізвище, вчене звання)

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Історичні дисципліни в медичній освіті» відповідно до Стандарту вищої освіти *другого (магістерського) рівня* галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 221 «Стоматологія» освітньої програми *магістра* медицини

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Розгортання української історико-медичної науки потребує створення ґрунтовної деміфологізованої історії медицини не лише як частини загальної історії, але й як невід'ємної складової національної культури. Відсутність комплексних аналітичних досліджень з вивчення історичних дисциплін в медичній освіті, потреба у пізнанні маловідомих подій минулого з метою їх практичного застосування в науці та індустрії медици, необхідність запровадження курсу історичні дисципліни в медичній освіті у навчальний процес медичних і гуманітарних вузів, намагання повніше розкрити сам зміст та значення і зумовили актуальність порушеної проблеми.

Структура навчальної дисципліни	Кількість кредитів, годин, з них			Рік навчання семестр	Вид контролю	
	Всього	Аудиторних				СРС
		Лекцій (год)	Практичних (год.)			
Назва дисципліни: «Історичні дисципліни в медичній освіті»	3,0 кредитів / 90 год.	0	30	60	2 курс	Залік

Предметом вивчення навчальної дисципліни є історичні дисципліни та їх значення в медичній освіті

Міждисциплінарні зв'язки: «Історія та культура України», «Націологія», «Філософія»

1. Мета та завдання навчальної дисципліни:

Метою викладання навчальної дисципліни «Історичні дисципліни в медичній науці» є:

1. Ознайомити студентів медиків з теорією та практикою використання історичних дисциплін в медичних дослідженнях.
2. Навчити майбутніх лікарів розуміти та аналізувати першоджерела, перетворювати їх з матеріалу для ознайомлення на матеріал для дослідження.
3. Формувати картину цілісного сприйняття світу через взаємозв'язок споріднених предметів, розуміння багатогранності історичної науки.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Історичні дисципліни в медичній науці» є:

- визначити методи застосування історичних дисциплін у медичних наукових дослідженнях.
- розуміти значення історичних дисциплін в медичній освіті та медицині загалом
- засвоїти зміст та завдання історичних дисциплін в системі медичної освіти
- сприяти застосуванню історичних дисциплін в медичній освіті, а отриманих знань в медичній практиці.

Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у Стандарті вищої освіти).

Згідно з вимогами Стандарту вищої освіти дисципліна забезпечує набуття студентами **компетентностей**:

-загальні здатність до аналізу та синтезу, уміння застосовувати знання на практиці, планування та розподіл часу, базові знання з дисципліни, здатність до самонавчання, дослідницькі уміння, навички роботи з інформацією, здатність генерувати нові ідеї.

-спеціальні (фахові, предметні): професійні, комунікативні, дослідницькі та наукові. Формування професійної компетентності у контексті психології особистісного становлення майбутнього лікаря потребує обґрунтування інтегрованої моделі та удосконалення змісту, структури, форм і методів професійної підготовки студентів до виконання лікарської діяльності, визначення психолого-педагогічних умов підвищення професійної компетентності. Комунікативна компетентність у діяльності лікаря ефективність процесу визначається характером взаємин, яке базується, які базуються визначній ролі спілкування.

Деталізація компетентностей відповідно до дескрипторів НРК у формі «Матриці компетентностей».

Матриця компетентностей з дисципліни «Історичні дисципліни в медичній освіті»

№	Компетентність	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
Загальні компетентності					
1	Здатність генерувати нові ідеї (креативність)	+	+		+
2	Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях		+	+	+
3	Здатність працювати як автономно, так і в команді		+	+	+
4	Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми	+	+	+	+
5	Здатність приймати обґрунтовані рішення	+	+	+	+
6	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	+	+		+
7	Здатність бути критичним і самокритичним	+	+		+
8	Здатність працювати в міжнародному контексті	+	+	+	+
Спеціальні (фахові) компетентності					
9	Здатність Пояснювати значення кожної з історичних дисциплін в медичній освіті (генеалогія, геральдика, сфрагістика, медична бібліографія та джерелознавство,	+	+	+	+

	фалеристика, філігранологія, емблематика)				
10	Здатність трактувати значення цих дисциплін для медичної освіти та медицини в цілому	+	+	+	+
11	Здатність виконувати завдання по складанні генеалогічного дерева	+	+	+	+
12	Здатність аналізувати генеалогічне дерево, герби давніх медичних родів, університетів	+	+	+	+
13	Здатність розробити родовий герб свого роду	+	+	+	+
14	Здатність аналізувати медичну фалеристику та філігранологію, медичні джерела та бібліографію	+	+	+	+
15	Здатність трактувати значення емблематики, сфрагістики, фалеристики, філігранології та інших історичних дисциплін в медичній освіті	+	+	+	+

Результати навчання:

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна: здатність до самонавчання, дослідницькі уміння, навички роботи з інформацією, здатність генерувати нові ідеї.

Результати навчання для дисципліни:

- Здатність продемонструвати глибинні знання і розуміння класичної та сучасної методологічно-методичної бази досліджень історичних дисциплін у різних сферах медичної освіти.
- Уміння обирати і застосовувати методологію та інструментарій наукового дослідження при здійсненні теоретичних і практичних досліджень у сфері історичних дисциплін в медичній освіті.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредитів ЄКТС 90 годин.

Розділ 1. Загальна характеристика історичних дисциплін в медичній освіті

Тема 1 Загальна характеристика історичних дисциплін.

Тема 2 Геральдика в медичній освіті.

Тема 3 Генеологія в медицині.

Розділ 2. Медична бібліографія та джерелознавство, емблематика, сфрагістика, фалеристика, філігранологія та інші історичні дисципліни в медичній освіті

Тема 4 Медичне джерелознавство та бібліографія.

Тема 5 Емблематика в медичній освіті.

Тема 6 Сфрагістика в медицині.

Тема 7 Фалеристика і медицина.

Тема 8 Філігранологія в медичній освіті.

3. Структура навчальної дисципліни «Історичні дисципліни в медичній освіті»

Тема	Лекції	Семинарські заняття	СРС	Індивідуальна робота
Розділ 1. Загальна характеристика історичних дисциплін в медичній освіті				
Тема 1 Загальна характеристика історичних дисциплін		4	5	-
Тема 2 Геральдика в медичній освіті		4	6	
Тема 3 Генеологія в медицині		4	5	
Розділ 2. Медична бібліографія та джерелознавство, емблематика, сфрагістика, фалеристика, філігранологія та інші історичні дисципліни в медичній освіті				
Тема 4 Медичне джерелознавство та бібліографія		2	10	-
Тема 5 Емблематика в медичній освіті		4	10	
Тема 6 Сфрагістика в медицині		4	4	
Тема 7 Фалеристика і медицина		4	10	
Тема 8 Філігранологія в медичній освіті		4	10	
Усього годин 90 / 3 кредити ЄКТС	0	30	60	
Підсумковий контроль				Залік

4. Тематичний план лекційних занять з дисципліни «Історичні дисципліни в медичній освіті» (не передбачено навчальним планом)

5. Тематичний план практичних занять з курсу «Історичні дисципліни в медичній освіті»

№ з.п.	ТЕМА	Кількість годин
1.	Загальна характеристика історичних дисциплін	4
2.	Геральдика в медичній освіті	4
3.	Генеологія в медицині	4
4.	Медичне джерелознавство та бібліографія	2
5.	Емблематика в медичній освіті	4
6.	Сфрагістика в медицині	4
7.	Фалеристика і медицина	4
8.	Філігранологія в медичній освіті	4
	Всього	30

6. Тематичний план самостійної роботи студентів з курсу «Історичні дисципліни в медичній освіті»

№ з.п.	ТЕМА	Кількість годин	Вид контролю
1.	Роль історичних дисциплін в сучасній медичній освіті	5	Поточний контроль на семінарських заняттях
2.	Відомі науковці дослідники медичної геральдики	6	
3.	Медична генеалогія в бібліографічних дослідженнях	5	
4.	Розвиток медичної бібліографії періоду незалежної України	5	
5.	Відзнаки та нагороди в галузі медицини	15	
6.	Водяні знаки на давніх медичних документах	9	
7.	Розвиток медичних штемпелів та лікарських печаток	5	
8.	Медичні емблеми, герби та стяги	10	
	Всього	60	

7. Індивідуальна робота не передбачена навчальним планом.

8. Методи навчання Для організації занять використовуються такі словесні методи навчання, як розповідь, пояснення, бесіда. Застосовуються також наочні методи навчання: ілюстрація, демонстрація та спостереження. Значне місце займає використання інтерактивних методів та навчальних технологій, що використовуються для передачі та засвоєння знань, умінь і навичок.

9. Методи контролю Поточний контроль здійснюється на кожному семінарському занятті відповідно конкретним цілям теми, під час індивідуальної роботи викладача зі студентом для тих тем, які студент опрацьовує самостійно. Застосовуються види об'єктивного (стандартизованого) контролю теоретичної підготовки студентів.

10. Поточний контроль здійснюється під час проведення навчальних занять і має на меті перевірку засвоєння студентами навчального матеріалу (необхідно описати форми проведення поточного контролю під час навчальних занять за 4-ри бальною (національною) шкалою). Форми оцінювання поточної навчальної діяльності мають бути стандартизованими і включати контроль теоретичної та практичної підготовки.

Оцінювання поточної навчальної діяльності. Під час оцінювання засвоєння кожної теми за поточну навчальну діяльність студенту виставляються оцінки за 4-ри бальною (національною). При цьому враховуються усі види робіт, передбачені програмою дисципліни. Студент має отримати оцінку з кожної теми для подальшої конвертації оцінок у бали за багатобальною (200-бальною) шкалою. Самостійна робота студентів оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті.

11. Форма підсумкового контролю успішності навчання залік

Семестровий залік - це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу виключно на підставі результатів виконання ним певних видів робіт на практичних, семінарських або лабораторних заняттях. Семестровий залік з дисциплін проводиться після закінчення її вивчення, до початку екзаменаційної сесії.

12. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання на певному освітньо-кваліфікаційному рівні та на окремих його завершених етапах за національною шкалою та шкалою ECTS. Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію студента.

Семестровий залік - це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу з дисципліни виключно на підставі результатів виконання ним усіх видів навчальних робіт, передбачених робочою навчальною програмою. Семестровий залік виставляється за результатами поточного контролю. Оцінка з дисциплін, формою підсумкового контролю яких є залік базується на результатах поточної навчальної діяльності та виражається за двобальною шкалою «зараховано» або «не зараховано». Для зарахування студент має отримати за поточну навчальну діяльність бал не менше 60% від максимальної суми балів з дисципліни (120 балів).

12. Схема нарахування та розподіл балів, які отримують студенти:

Для дисциплін формою підсумкового контролю яких є залік:

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність при вивченні дисципліни становить 200 балів.

Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати студент за поточну навчальну діяльність для зарахування дисципліни становить 120 балів.

Розрахунок кількості балів проводиться на підставі отриманих студентом оцінок за 4-ри бальною (національною) шкалою під час вивчення дисципліни, шляхом обчислення середнього арифметичного (СА), округленого до двох знаків після коми. Отримана величина конвертується у бали за багатобальною шкалою таким чином:

$$x = \frac{CA \times 200}{5}$$

Для зручності наведено таблицю перерахунку за 200-бальною шкалою:

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу для дисциплін, що завершуються заліком

4бальна шкала	200бальна шкала	4бальна шкала	200бальна шкала	4бальна шкала	200бальна шкала
5	200	4.45	178	3.92	157
4.97	199	4.42	177	3.89	156
4.95	198	4.4	176	3.87	155
4.92	197	4.37	175	3.84	154
4.9	196	4.35	174	3.82	153

4.87	195	4.32	173	3.79	152
4.85	194	4.3	172	3.77	151
4.82	193	4.27	171	3.74	150
4.8	192	4.24	170	3.72	149
4.77	191	4.22	169	3.7	148
4.75	190	4.19	168	3.67	147
4.72	189	4.17	167	3.65	146
4.7	188	4.14	166	3.62	145
4.67	187	4.12	165	3.57	143
4.65	186	4.09	164	3.55	142
4.62	185	4.07	163	3.52	141
4.6	184	4.04	162	3.5	140
4.57	183	4.02	161	3.47	139
4.52	181	3.99	160	3.45	138
4.5	180	3.97	159	3.42	137
4.47	179	3.94	158	3.4	136

13. Методичне забезпечення дисципліни «Історичні дисципліни в медичній освіті»

Мельник В.М. Історичні дисципліни в медичній освіті: Методичні рекомендації до семінарських занять для студентів 2 курсу медичного факультету зі спеціальності «Медицина» [електр.] - Львів, 2022. 67 с.

Спеціальна історичні дисципліни: довідник: Навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. /І.Н. Войцехівська (кер. авт. кол.), В.В. Томазов, М.Ф. Дмитрієнко (та ін.). – К., 2008

Введенський А.О., Дядиченко В.А., Стрельський В.І. Допоміжні історичні дисципліни. – К., 1963. 4. Леонтьева Г.А., Шорин П.А., Кобрин В.Б. Вспомогательные исторические дисциплины: Учеб. для студ. высш. учеб. заведений /Под ред. Г.А. Леонтьевой. – М.,2003.

14. Рекомендована література

Базова

1. Бондаренко Г. Спеціальні (допоміжні) історичні дисципліни. – Луцьк,1997.
2. Валенюк В. С. Червона калина. Україна. Питання української державної символіки. – Л., 2003. – 57 с.
3. Введение в специальные исторические дисциплины. – М., 1990.
4. Всеволодов И. В. Беседы о фалеристике.: Из истории наградных систем. – М., 1986. – 168 с.
5. Гнатишак М. Державні гроші України, 1917–1920 років. Ілюстрований історикоіконографічний нарис. – Клівленд–Огайо, 1973. – 355 с.
6. Гречило А. Затвердження гербів міст Правобережної України в 1791–92 рр. – К., Львів: УГГ, 1997. – 157 с.
7. Гречило А., Ю. Савчук, І. Свирник та ін. Герби міст України (XIV–XX ст.). – К.: Брама, 2001. – 399 с. Григор'єв-Наш. Історія України в народних думках та піснях. – К.: Веселка, 1993. – 271 с.
8. Довгопол В.М., Литвиненко М.А., Лях Р.Д. Джерелознавство історії Української РСР. – К., 1986.
9. Драчук В. С. Таємниці геральдики. – К.: Знання, 1974. – 64 с.
10. Каменцева Е. И. Хронология. – М.: Высшая школа, 1976. – 276 с
11. Каменцева Е. И., Устюгов Н. В. Русская метрология. – М.: Высшая школа, 1975. – 328 с.
12. Каменцева Е. И., Устюгов Н. В. Русская сфрагистика и геральдика. – М.: Высшая школа, 1974. – 267 с.
13. Киргів Р. Із фольклорних регіонів України. – К., 1986. – 370 с.

14. Коваль А. П. Знайомі незнайомці. Походження назв поселень України. – К.: Либідь, 2001. – 310 с.
15. Козуля О. Я. Національна символіка України. – К., 1992. – 23 с.
16. Кремптон І. Прапори: переклад з англійської. – К.: Махаон–Україна, 1998. – 32 с.
17. Луців А. Державний герб України. Домисли і дійсність. – Тернопіль: Джура, 2003. – 32 с.
18. Нагороди України: Історія, факти, документи. У 3-ох т. – К.: Українознавство, АРС–Ukraine, 1996.
19. Панашенко В. В. Палеографія українського скоропису. Друга половина XVII ст. – К.: Наукова думка, 1973. – 112 с.
20. Пронштейн А.П. Использование вспомогательных исторических дисциплин при работе над историческими источниками. – М., 1972.
21. Пронштейн А.П., Кияшко В.Я. Вспомогательные исторические дисциплины: Учеб. пособие. – М., 1973.
22. Румянцева В. В. Эмблемы земель и гербы городов Левобережной Украины периода феодализма. АН УССР. – К., 1986. – 325 с.
23. Румянцева В. В. Історія карбована в гербах (Про походження гербів українських міст). – К.: Знання, 1987. – 167 с.
24. Сліпушко О. Давньоукраїнський бестіарій (звірослов). – К.: Дніпро, 2001. – 140 с.
25. Специальные исторические дисциплины. – К., 1992.
26. Янко М. П. Топонімічний словник України. Словник довідник. – К.: Знання, 1998. – 523 с.

Допоміжна

1. Вспомогательные исторические дисциплины. Хронология: Рек. указ. лит. / Сост.: Б.П. Зайцев, Ю.Г. Шевченко. – Харьков, 1984.
2. Гавриленко В.О. Українська сфрагістика / В.О. Гавриленко. - К.: Наук. думка, 1977.166с.
3. Гавриленко В.О. Українська сфрагістика: Питання предмета та історіографії. – К., 1977.
4. Гречило А. Земельна геральдика // Пам'ятки України. – 1991. - № 3.
5. дисципліни / В.Б. Кобрин, Г.А. Леонт'єва, П.А.Шорин - М., 2004.- 412 с.
6. Дремчук В.С. Рассказывает геральдика / В.С.Дремчук.- М.: Наука, 1997. - 251 с.
7. Исторические дисциплины: Краткий библиографический справочник- указатель. – К., 1990.
8. Іщенко Я.О. Сучасний стан муніципальної геральдики в Україні: перші здобутки таневирішені проблеми / Я.О.Іщенко // Український історичний журнал. - 2006. - № 3.- С. 125-136.
9. Кобрин В.Б., Леонт'єва Г.А., Шорин П.А. Вспомогательные исторические
10. Комаровский Е. Геральдическая мозаика. Как все начиналось / Е. Комаровский //Зеркало недели. - 2005. - №19/25 марта (№10). - С. 21-30.
11. Куратов А. Историческая метрология / А. Куратов. – Архангельск, 1998.-251 с.
12. Леонт'єва Г.А., Кобрин В.Б., Шорин П.А. Ключи к тайнам Клио / В.Б. Кобрин, Г.А. Леонт'єва, П.А.Шорин. - М., 2004. – 352 с.
13. Панченко В. Міська геральдика Бойківщини / В.Панченко // Науковий світ. - 2005.- №1. - С. 22-23:
14. Принципы топонимики. – М., 1964.
15. Румянцева В. Эмблемы земель и городов Левобережной Украины периода феодализма. – К., 1986.
16. Специальные исторические дисциплины: Уч. пос/В.А.Замлинский, М.Ф.Дмитренко, Т.А.Балабушевич и др. - К., 1999.
17. Спеціальні історичні дисципліни. Зведений бібліогр. довідник-показчик:
Нумізматика, сфрагістика. – К., 1997. – Число 2.
18. Худаш М.Л. З історії української антропоніміки. – К., 1977.

19. Черепнин Л.В. К вопросу о методологии и методике источниковедения и вспомогательных исторических дисциплин // Источниковедение отечественной истории. – М., 1973. – Вып. 1.

15. Інформаційні ресурси

1. <http://ukrstor.com/ukrstor/natiologia.html>
2. <http://ukrlife.org/main/evshan/natiocracy.htm>